թեամբ, երկաթագործութեամբ, մի մասն էլ ածխագործ և ածխավաճառ են։

Այստեղի հայերի մտաւոր զարգացումը գոհացուցիչ դրութիւն չունի, այնու ամենայնիւ, շատ ուրախ դուրս եկայ Ացխուրից, որովհետև փողոցներում և պանդոկներում տիրում էր հայերէն լեզու, որը աւելի նման էր տաճկաստանցոց բարբառին։ Ացխուրի ուսումնարանը բաց է արել պ. Յակովբ Տէր-Յովհաննէսեանցը, նախկին Թեմական վերատեսուչը Վրաստանի և Իմէրէթի թեմերի։ Ացխուրցիք դեռ չեն վճարել առաջուան ուսուցչի վարձը և թօշակը, չը նայելով որ բաւականին կարողութեան տէր մարդիկ են։ Թեմական վեր. պ. Գէորգ Բարխուդարեանը Կարապետեան հաշւից նշանակել 120 ր. Համօ-վարժապետին, բացի իւրաքանչիւր աշակերտի ամսական վճարած 1 րուբլուց։ Իմ կարծիքով, Ացխուրը շատ և շատ կարօտ է մի օրիորդական ուսումնարանի. եթէ բարեհաճէր Թեմ. վերատեսուչը 120 ր. յատկացնել օրիորդաց ուսումնարանին և Համօ-վարժապետին բաւականացնէր ամսական աշակերտներից մէկ րուբլի ստանալով, լաւ բան կանէր։ Այստեղ տեսայ ճարտարապետի նշանակած տեղը նոր բացվելի ուսումնարանի համար, որը բաւականին յարմար էր. այդ ուսումնարանը կառավարութիւնն է բաց անում։

***

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Կիրակի, Նոյեմբերի 30-ին Թիֆլիսի ժողովարանի դահլիճում լինելու է պարահանդէս յօգուտ Թիֆլիսի ընկերութեան հայերէն գրքերի հրատարակութեան։ Մուտքի գինն է՝ տղամարդոց համար 2 րուբլ, կանանց համար 1 րուբլ։ Տոմսակները վաղօրօք կարելի է ստանալ Բէրլէմօնի խանութում, կենտրոնական գրավաճառանոցում և Ն. Ծատուրեանցի խանութում։

—

Նոյեմբերի 24-ին գիշերը, ժամը 11-ին աւազակները մտնում են ԹԻՖԼԻՍԻ Օրբելիանօվսկայա փողոցի վրա գտնվող պ. Ն—ի բնակարանը, սպանում են Ն—ին քնած տեղում և փախչում են։ Նոյն րոպէին կինը դուրս է գալիս միւս սենեակից, սկսում է աղաղակել և կանչում է պատուհանից պօլիցիականին, որ տան առջև կանգնած է լինում։ Որոնում են աւազակներին, բայց ոչ ոքին չեն գտնում։

—

ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏԻՑ մեզ գրում են։ «Այն 17,000 րուբլ գումարից, որ հաւաքված էր յօգուտ ալաշկերտցիների և որ պահված է Էջմիածնում, այս օրերս Վեհափառը հրամայեց 900 րուբլ ուղարկել յօգուտ ալաշկերտցի սովատանջների։ Այդ մեծ գումարը Ալաշկերտ տանելու համար նշանակված են երեք անձինք. Կարապետ վ. Այվազեան, Սամուէլ քահանայ Իգդիրցի և մի ալաշկերտցի պարոն, որ այժմ Էջմիածնումն է»։

—

ԻԳԴԻՐԻՑ մեզ գրում են, որ Նոյեմբերի 15-ին այստեղ մի գրականական երեկոյ եղաւ հայերէն լեզուով։ Այդ երեկոյի մէջ պ. Քալանթար խօսեց «Քրիստափոր Կոլումբոսի միջոցով Ամերիկայի գտնվելու մասին», պ. Շաւարշ պատմեց «Լիկուրգոսի և Սոլոնի» կենսագրութիւնները, իսկ պ. Զաքարեանց կարդաց «Հիմի էլ խօսենք» բանաստեղծութիւնը։

—

Մեզ գրում են ԲԱԳՈՒԻՑ, որ շռայլութիւնը այդ քաղաքում իր զարգացման վերին աստիճանի է հասել։ Ոչ ոք, գրեթէ, չէ կամենում ապրել իր կարողութեանը համեմատ, այլ ամենքը տօկոսով փող պարտք են առնում, լաւ հագնվում են, լաւ ապրում և վերջը սնանկանում են։

—

Ինչպէս մեզ հաղորդում են ԵՐԵՒԱՆԻՑ, ջրի հարցը մի անհրաժեշտ հարց է դարձել Երևանում։ Այդ մասին մեր թղթակիցը խոստանում է մեզ հետևեալ փօստով մանրամասն մի յօդուած ուղարկել։

—

Կրկին դիմում ենք մեր բաժանորդներին, որոնք դեռ չեն վճարել «Մշակի» այս տարվայ գինը և խնդրում ենք նրանց շուտով հասցնել մեր խմբագրութեանը նրանց վրա մնացած պարտքը։

—

«Донская Пчела» լրագրին հաղորդում են Նիժնի-Նօվգորոդ քաղաքից, որ այդ քաղաքից ոչ հեռու Վօլգա գետի վրա, սառուցի սաստիկ մեծ կոյտերի լողալուց ոչնչացան հինգ շոգենաւեր և 60 նաւակներ, որոնք բեռնաւորված էին ցորենով, կերօսինով և ձկներով։ Վնասը հասնում է մի միլիօն րուբլ գումարի։

—

«Голосъ» լրագիրը հաղորդում է, որ Նոյեմբերի 20-ին Վլ. Սօլօվիեվ կարդաց Ս. Պետերբուրգի համալսարանում իր առաջին դասախօսութիւնը փիլիսոփայութեան մասին։ Դասախօսը յայտնեց բազմաթիւ լսողներին, որ փիլիսոփայութիւնը ոչ թէ միայն հետաքրքիր առարկայ է, բայց ներկայացնում է և կենսական անմիջական օգուտ։ Փիլիսոփայութիւնը միշտ կուսակից էր ազատութեան և միշտ ջանում էր ոչնչացնել բռնութեան վրա հիմնված հասարակական կազմակերպութիւն։ Որեմն մինչև որ այդ տեսակ դրութիւն հնարաւոր է աշխարհիս երեսի վրա, մինչև այն ժամանակ և փիլիսոփայութեան աշխատանքները անհրաժեշտ են։ Դասախօսութեան վերջանալուց յետոյ Սօլօվիեվ ոգևորիչ ծափահարութիւններ ստացաւ իր լսողներից։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

—

Լրագիրները հաղորդում են, որ Լօնդօնի մէջ նորերումս հրատարակվեցաւ ,,Դեղին գիրքը'' հետևեալ վերնագրով՝ ,,Փոքր-Ասիայի և Սիրիայի ազգաբնակութեան վերաբերեալ գրութիւններ։ Այդ գրքի մէջ տպված մօտ 154 հեռագիրները վերաբերում են 1879 թուականի նոյեմբերի 20-ից մինչև 1880 թ. սեպտեմբերի 14-ը անցած ժամանակամիջոցին։ Այդ հեռագիրներից վերջինը ուղարկած է Գօշէնից լորդ Գրենվիլին և պարունակում է իր մէջ այն գրութիւնը, որ Անգլիան յանձնեց Թիւրքաց կառավարութեանը և որով պատասխանեց Բ. Դրան հաղորդութիւններին Բեռլինի դաշնագրի 61-դ յօդուածի հիման վրա հայերով բնակեցրած նահանգների մէջ վերանորոգութիւններ մտցնելու մասին։

„Journal de St.-Pétersbourg“ լրագիրը հաղորդում է, որ չեռնօգորիական իշխան Նիկոլայ Դուլցինիօ ստանալուց յետոյ հեռագրեց սուլթանին, թէ նա շնորհակալութեամբ ստացաւ քաղաքը և այդ հանգամանքը պէտք է նպաստէ երկու երկրների լաւ յարաբերութիւններին։ Իշխանի այդ վարմունքը ապացուցանում է, որ նա յիշում է քաղաքական իր պարտաւորութիւնները և կամենում է խաղաղ յարաբերութիւններ ունենալ մի հարևան պետութեան հետ, որի դէմ նա մի քանի ժամանակ առաջ ստիպված էր խնդրել Եւրօպայի օգնութիւնը։ Սուլթանին ուղարկած նամակով իշխան Նիկոլայ հրաւիրում է նրան իրանց մէջ վերջացնել չըլուծված մի քանի հարցերը և իրանց վճիռը Եւրօպային հաղորդել։ Պէտք է յուսալ, որ այդ հրաւէրը կընդունվի Կ. Պօլսի մէջ։

«Րէյտերի» ընկերութեանը հաղորդում են Րագուզայից, որ նոյեմբերի 23-ին ալբանացիները, պատերազմելով Թիւրքաց զօրքերի հետ, կորցրին 20 սպանված և 50 վիրաւորված զինուորներ։ Թիւրքերի կորուստները յայտնի չեն, բայց կարծում են, որ նրանք աւելի վնասվեցան, քան թէ ալբանացիները։ Դէրվիշ-փաշա նորերումս քանդեց մի կամուրջ, որի օգնութեամբ ալբանական զանազան զօրաբաժինները միմեանց հետ յարաբերութիւններ ունէին։

Կ. Պօլսից „Polit. Corresp.“ լրագրին հեռագրում են, որ Բ. Դուռը ցանկանում է Դուլցինիօ յանձնել չեռնօգորցիներին նոյեմբերի 26-ին, որպէս զի Թիւրքաց զօրքերը ազատ լինեն, որ կարողանան հարկաւոր դէպքում գալ ալբանացիների ընդդիմադրութիւնը։ Յունական խնդրի վերաբերութեամբ Բ. Դուռը յայտնեց, որ պատրաստ է իր վերջին շրջաբերականի մէջ որոշված զիջումներն անել։ Թիւրքաց կառավարութիւնը մտադիր է խնդրել եւրօպական պետութիւններից, որ նրանք ստիպեն Յունաստանին ընդունել Թիւրքիայի առաջարկութիւնները։ Յունական մինիստր Կումունդուրոս պատասխանել է գերմանական դեսպանին, որ Յունաստանը գիտակցաբար է կատարել պատերազմական իր պատրաստութիւնները և որ այժմ նա յետ կանգնել չէ կարող։ Ասում են, որ յունական զօրքերի թիւը հասնում է 55,000, իսկ Թիւրքիան Թեսալիայի մէջ ընդամենը 4,800 զինուորներ ունի։

ՖՐԱՆՍԻԱ

—

Ֆրանսիայից ստացված հեռագիրներից երևում է, որ սենատը քննել է արտաքին գործերի մինիստրութեան բիւջետը։ Բարտելեմի Սենտ-Իլեր, պատասխանելով սենատի անդամ Գօնտօ-Բիրօնին, յայտնել է, որ Ֆրանսիայի համար անպայման անհրաժեշտ էր մասնակցել Բեռլինի կօնգրեսին և որ այժմեան արտաքին քաղաքականութիւնը չէ հակասում Բիերի քաղաքականութեանը։ Մինիստրը գովասանքով խօսեց Ռուսաստանի իմաստութեան մասին, որ համաձայնեց Բեռլինի կօնգրեսի քննութեանը ենթարկել Սան-Ստեֆանօի խաղաղական դաշնագիրը։

Բարտելեմի Սենտ-Իլերի կարծիքով ծովային ցոյցը երեք նպատակներ ունէր՝ ստիպել Բ. Դրանը զիջումներ անել չեռնօգորիական, յունական և հայկական խնդիրների վերաբերութեամբ։ «Ֆրանսիայի աջակցութիւնը, շարունակեց մինիստրը, օգնեց խաղաղութեան գործին և դրա համար պէտք է պատուել Ֆրէյսինէին։ Ֆրանսիայի առողջամտութիւնը և զգուշութիւնը ծովային ցոյցին մեծ չափեր չը տուեց։ Ինչ կը վերաբերի ծովային նոր ցոյցին Յունաստանի օգտին, դա միայն երևակայական է։ Ապագայի համար մենք պատասխանատու չենք կարող լինել, բայց կարող ենք պնդել, որ խաղաղասէր նպատակներ ունենք և որ յունական հարցը առանց սխրողական միջոցների էլ կը վճռվի։ Մեր կարծիքով Թիւրքիայի անկումը սարսափելի դժուարութիւնների պատճառ կը դառնայ և կամ պէտք է այդ անկման առաջն առնել, կամ որքան կարելի է ուշացնել։ Մենք շատ ենք համակրում յունական խնդրին, բայց Անգլիան առաջինն էր, որ բարձրացրեց այդ խնդիրը Բեռլինի կօնգրեսի ժամանակ։ Պէտք է յուսալ, որ Յունաստանը օգուտ կը քաղէ Եւրօպայի խորհուրդներից։ Յունաստանին վերաբերեալ դօկումենտները շուտով կը յանձնվեն սենատի անդամներին»։ Ճառի շարունակութեան մէջ մինիստրը ցանկութիւն յայտնեց, որ առ այժմ չը խօսվի Տունիսի հարցի մասին, որովհետև նա բաւական մեծ հարց է։ Նորից խօսելով Բեռլինի կօնգրեսի մասին, Բարտելեմի Սենտ-Իլեր ասաց, որ եթէ Ֆրանսիան չը մասնակցէր Բեռլինի կօնգրեսին, շատերը կը կասկածէին, որ նա գաղտնի դիտաւորութիւններ ունի։ Ֆրանսիայի դերը, մինիստրի կարծիքով, կօնգրեսի ժամանակ փառաւոր չէր, բայց օգտակար էր։ «Կօնգրեսը պահպանեց խաղաղութիւնը, շարունակեց մինիստրը, և մենք հետևելով մեր նախորդների օրինակին, նոյնպէս կը պահպանենք այդ խաղաղութիւնը»։

Լրագիրները քննադատելով այդ ճառը, հասնում են այն եզրակացութեան, որ երբ Ֆրանսիական կառավարութիւնը տեղեկացաւ, թէ Անգլիան առանց եւրօպական համաձայնութեան, առանձնացած էլ կը գործի Արևելքի մէջ, շտապեց ուղղել այն վատ տպաւորութիւնը, որ գործեց ,,Դեղին գրքի'' մէջ տպված ընթերցողներին յայտնի Ֆրէյսինէի հեռագիրը։ Արտաքին գործերի մինիստրը ասաց մի քանի նախադասութիւններ, որոնցից երևում է, թէ Ֆրանսիական կառավարութիւնը վերջնականապէս չէ վճռել խանգարել եւրօպական համաձայնութիւնը։ Բարտելեմի Սենտ-Իլեր չասաց, որ Ֆրանսիան հրաժարվել է յունական գործի մէջ խառնվելուց, այլ որ նա ապագայի համար պատասխանատու չէ կարող լինել։

Ֆրանսիական կառավարութեան հայեացքների փոխվելը, ինչպէս այդ երևում է արտաքին գործերի մինիստրի ճառից, չափազանց անսպասելի, բայց միևնոյն ժամանակ շատ բնական էր։ Եթէ եւրօպական համաձայնութիւնը խանգարվի, պետութիւնները երկու կուսակցութեան կը բաժանվեն, որոնցից մէկը կը կազմվի Անգլիայից, Ռուսաստանից և Իտալիայից, իսկ միւսը Գերմանիայից, Աւստրիայից և Ֆրանսիայից։ Բնական է, որ Ֆրանսիական կառավարութիւնը չէ ցանկանում Գերմանիայի կուսակիցը լինել։ Ինչքան էլ միամիտ լինի Բարտելեմի Սենտ-Իլեր, այնուամենայնիւ նա չէ կարող հաւատալ Գերմանիայի անշահասիրութեանը, որ առաջարկում է Ֆրանսիային առաջնակարգ դերք բռնել Արևելքի մէջ։ Բացի այդ Ֆրանսիական մինիստրի ճառից երևում է, որ նա կամենում է լաւ յարաբերութիւններ պահպանել Ռուսաստանի հետ, որովհետև գովում է սրա իմաստութիւնը և մեծահոգութիւնը։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆԻՑ

ԼՕՆԴՕՆ, 27 Նոյեմբերի։ Իռլանդիայի մէջ, Կուկստաունի մօտ մի ֆերմերի գոյքը կալանաւորելու ժամանակ հրացանով սպանվեցաւ դատաստանական պաշտօնեան։ Մարդասպանը անհետացաւ։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 27 Նոյեմբերի։ ,,Правит. Вѣстн.'' լրագրի մէջ տպված է շնորհակալութեան ազդես Թագաւոր կայսրին Պետերբուրգի բնակիչների կողմից աղի ակցիզը վերացնելու մասին։ Երէկ, պալատի մէջ Ս. Գէորգի շքանշանը ունեցողների պաշտօնական ճաշի ժամանակ Թագաւոր Կայսրը հագել էր Լէյբ-Երևանեան գնդի զինուորագգեստը։ Թագաւորը կարդաց գերմանական կայսրի շնորհաւորական հեռագիրը և տօստ առաջարկեց Վիլհելմ կայսրի համար, որ Ս. Գէորգի շքանշանը կրողներից աւագագոյնն է։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 27 Նոյեմբերի։ Պետական բանկի 5% տոմսակը առաջին շրջանի արժէ 95 ր. 25 կ., երկրորդ 92 ր. 75 կ., երրորդ 93 ր. 25 կ., չորրորդ 93 ր., ներքին 5% առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 227 ր., երկրորդ 218 ր., արևելեան առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 90 ր. 75 կ., երկրորդ 90 ր. 75 կ., երրորդ 90 ր. 75 կ.։ Ռուսաց 1 րուբլ Լօնդօնի վրա արժէ 24,65 պէնս, ռուսաց 100 ր. Համբուրգի վրա 209 մարկ, 75 պֆ., Փարիզի վրա 260 ֆրանկ։ Բօրսայի տրամադրութիւնը ամուր է։

Խմբագիր—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ